

Uvodnikom Damira Agičića, *Akademik Žarko Dadić – povjesničar znanosti* (439-439), počinje spomenuti tematski blok s izlaganjima sa skupa u čast 85. rođendana akademika Žarka Dadića.

U članku *Prema povijesti znanja – suvremeni istraživački trendovi i perspektive u povijesti znanosti* (441-453), autorica Zrinka Blažević propituje spoznajne mogućnosti te istraživačke dosege suvremene povijesne znanosti.

Vedran Duančić autor je članka *Obrisi znanstvene mreže u nastajanju: kanali komunikacije kao integrativni čimbenik geografije u međuratnoj Jugoslaviji* (455-470) u kojem proučava čimbenike koji su omogućili čvršće povezivanje, ali i prijepore između visokoškolskih ustanova i geografskih tradicija u Zagrebu i Beogradu te visokoškolskih ustanova s katedrama za geografiju u Ljubljani i Skopju te nudi analizu razvoja geografije kao ujedinjenog znanstvenog polja u međuratnoj Jugoslaviji.

Uloga akademika Žarka Dadića u razvitku Zavoda za povijest i filozofiju znanosti te njegova istraživanja hrvatske znanstvene baštine (471-484) izlaganje je Marijane Borić te ujedno i prvo izlaganje koje prikazuje ulogu Žarka Dadića u djelatnosti Zavoda za povijest i filozofiju znanosti od njegova osnutka do danas. Izlaganje Bojana Marottija *Povijest filozofije i povijest znanosti u istraživanjima akademika Žarka Dadića* (485-490) fokusira se na pojedine radove akademika Dadića u kojima je vidljiva težnja da se povijest znanosti i povijest filozofije uzajamno usklade. U izlaganju Luke Boršića i Ivane Skuhala Karasman *Suradnja akademika Žarka Dadića s Institutom za filozofiju i u njegovu časopisu Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* (491-502) detaljno su analizirani radovi koje je akademik Dadić objavio u ovome časopisu. U izlaganjima *Povijest medicine i zdravstva u istraživanjima akademika Žarka Dadića* (503-508) Željka Dugca, *Poticaj akademika Žarka Dadića istraživanju islamskih rukopisnih tekstova, posebno u Bosni i Hercegovini* (509-517) Zalkide Hadžibegović te *Doprinosi akademika Žarka Dadića na području astronomije* (519-524) autori tematiziraju istraživanja na različitim poljima koja je proveo akademik Dadić, dok Goran Ivanišević donosi opsežnu bibliografiju svih akademikovih radova u *Bibliografija radova Žarka Dadića 1947-2015.* (525-550). Tematski blok završava prikazom Marijane Borić i Željka Dugca, *Žarko Dadić, Povijest znanosti i prirodne filozofije u Hrvata (s osobitim obzirom na egzaktne znanosti), Izvori, Zagreb 2015, 512 str.* (551-554).

Pred sam kraj drugog sveska tradicionalno se nalaze ocjene i prikazi stranih i domaćih knjiga i zbornika (555-591) te prikazi znanstvenih i stručnih skupova (593-618), a zbornik završava nekrologom *Odlazak jedne od najznačajnijih povjesničarki njemačkog govornog područja – Brigitte Hamann (1940.-2016.)* (621-624) kojeg potpisuje Filip Šimetin Šegvić.

Sara Katanec

Croatica Christiana Periodica. Časopis Instituta za crkvenu povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, god. 40, br. 77 (272 str.) – br. 78 (330 str.), Zagreb 2016.

I ove četrdesete godine od izdanja prvog broja časopisa Institut za crkvenu povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu izdaje dva nova broja časopisa *Croatica Christiana Periodica* u kojima nalazimo ukupno dvadeset i dva rada s područja crkvene povijesti objavljenih u rubrici *Rasprave i prilozi*.

Godište započinje radom Vande Kraft Soić pod naslovom *Otpis Inocenta IV. senjskom biskupu (1248.) pod patronatom sv. Jeronima, I. Senjski privilegij iz godine 1248.* (1-23), u kojem autorica sažeto i sustavno izlaže najvažnije spoznaje vezane uz otpis pape Inocenta IV. senjskom biskupu Filipu iz godine 1248. Rad se ponajprije bavi pravnim aspektima i sadržajem reskripta koji je temelj kanonske egzistencije glagoljice na našim prostorima.

Na temelju analize četiriju oporuka i triju kodicila koje je zapisao rapski kanonik i bilježnik Toma Stančić za najuglednijeg rapskog patricija 15. stoljeća Petra de Zaro, autorica Meri Kunčić razmatra pitanje utemeljenja hospicija i bratovština kao izričaj tzv. "socijalnog kršćanstva" u radu pod naslovom *Dalmatinski patricijat i socijalno kršćanstvo. O srednjovjekovnim rapskim hospitalima s posebnim osvrtom na hospital Tijela Kristova i njegova utemeljitelja Petra de Zaro* (25-70).

Lovorka Čoralčić i Filip Novosel u radu *Mletački samostan i crkva Madonna dei servi i Hrvati: povezanost od srednjeg vijeka do suvremenog doba (77-93)* objavljuju rezultate istraživanja o povezanosti iseljenih Hrvata sa samostanom i crkvom Reda servita u Mlecima u širokom vremenskom periodu od 15. do 19. stoljeća.

O brojnim iskazima gostoprimstva koje su provincijalni ministri Dalmatinske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca doživljavali tijekom svojih redovitih kanonskih vizitacija piše autor Ljudevit Antun Maračić u članku *Iskazi gostoprimstva prigodom vizitacija u Dalmatinskoj provinciji sv. Jeronima (1559.-1827.)* (95-107).

Ulomci iz labinske prošlosti: prilog poznavanju društvenog i religijskog života (109-127) djelo je autorice Samante Paronić koja razmatra socijalnu strukturu te razinu materijalnog i duhovnog života na temelju oporuka, koje čine sastavni dio bilježničkih spisa Bartolomea Gervasija.

Zdenko Dundović u svom radu *Ninski biskup Toma Nekić (1743.-1754.)* (129-143) na temelju izvornog gradiva u Arhivu Zadarske nadbiskupije piše o liku ninskog biskupa Nekića (1690.-1754.) s posebnim osvrtom na njegovo upravljanje Ninskom biskupijom u razdoblju od 1743. do 1754. godine.

U članku Vesne Grahovac Pražić *Vjersko-poučni rukopisi Šime Starčevića* (145-157) nalazimo osnovne informacije o rukopisima karlovačkog svećenika Šime Starčevića koji su pronađeni u Arhivu Hrvatske provincije Družbe Isusove u Zagrebu. Nalazimo dvije skupine rukopisa, to jest jezikoslovne i vjersko-poučne, koji nam otkrivaju njega kao pisca priručnika i udžbenika za školski vjerski odgoj.

O ulozi Nikole Moscatella, crkvenog savjetnika Jugoslavenskog kraljevskog poslanstva pri Svetoj Stolici od 1922. godine do kraja Drugog svjetskog rata, piše u svome radu Stipe Kljajić pod naslovom *Nikola Moscatello u vrtlogu crkveno-državnih sporova i novih ideologija ustaštva i komunizma (1922.-1946.)* (159-180).

O vjerskim prijelazima u Katoličku crkvu u vrijeme Nezavisne Države Hrvatske na temelju pisanja katoličkog tiska toga vremena piše Petar Macut u svome članku *Prilog raspravi o vjerskim prijelazima u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj na primjeru katoličkog tiska* (181-195).

U posljednjem članku *Dnevnik Kerubina Šegvića 1943. – 1945.* (197-230) autori Stjepan Matković i Tomislav Jonjić objavljuju kritički priređen Dnevnik Kerubina Šegvića kojeg je Šegvić pisao između siječnja 1943. i svibnja 1945. godine.

U rubrici *Prikazi i recenzije* (231-257) nalazimo dvanaest prikaza i recenzija stručne povijesne literature. Kao posljednje u ovom 77. broju Marijan Biškup priredio je *Primljene publikacije* (259-266).

Drugi broj godišta započinje radom *Značenje nekih filozofskih naziva u djelu De essentiis Hermana Dalmatina* (1-15) autora Žarka Dadića. U radu se razmatra uporaba filozofskih latinskih naziva, posebno *essentia* i *habitudo* te je pokazano na koji način treba postupiti kod uporabe tih naziva u suvremenim prijevodima latinskih filozofskih tekstova iz 12. stoljeća.

Autorica Vanda Kraft Soić u svom članku *Otpis Inocenta IV. senjskom biskupu (1248.) pod patronatom sv. Jeronima, II. Povijesni usud glagoljice i začeci jeronimske tradicije (17-37)* nastoji objediniti i sustavno izložiti u literaturi iznesene čimbenike koji rasvjetljuju genezu jeronimske tradicije.

Na temelju srednjovjekovnih pisanih izvora autor Danko Dujmović u svom se članku *Otok svetog Jakova: prilog poznavanju srednjovjekovnog kulturnog krajolika Zagreba (39-48)* bavi preciznijom ubikacijom otoka koji je s vremenom nestao regulacijom obale i toka Save, a na kojem se nalazila cistercitska opatija svetog Jakova.

Autor Gordan Ravančić pokušava kvantitativnom i kvalitativnom analizom sačuvanih oporuka iz 13. i 14. stoljeća sagledati ulogu i utjecaj Crkve i crkvenih institucija na duhovni, društveni i gospodarski život srednjovjekovnih Dubrovčana, te svoju analizu objavljuje u članku *Crkvene institucije u dubrovačkim oporukama s kraja 13. i u prvoj polovici 14. stoljeća (49-65)*.

O povijesti kolegijalne crkve sv. Ilije u Baru, podignute najvjerojatnije u prvoj polovici 14. stoljeća nastojanjem duhovnog dostojanstvenika Dominika Corvace piše autor Savo Marković u svome članku *Kolegijalna crkva s. Helie de Antibarro (67-81)*.

U radu *Prilog poznavanju ciklusa slika posvećenoga sv. Šimi iz crkve sv. Šime u Zadru (83-103)* Ivana Prijatelj Pavičić analizira ciklus kasnobaroknih slika posvećen sv. Šimunu iz crkve sv. Šime u Zadru, koji je naslikan temeljem narudžbe zadarskog nadbiskupa Vicka Zmajevića.

Lovorka Čoralić, Maja Katušić i Maja Matasović raščlanjuju spolnu, zavičajnu i profesionalnu strukturu Bokelja, Budvana i Barana, čije su grobnice nekoć opstojale u Mlecima i na susjednim otocima u radu *Svjedočanstva uklesana u kamenu – grobnice i nadgrobni natpisi Bokelja, Budvana i Barana u Mlecima i na otocima mletačke lagune (16.-19. stoljeće) (105-138)*.

O pisanju utjecajnih glasila Habsburške Monarhije o djelovanju biskupa Jurja Dobrile od njegovog djelovanja u Carevinskom vijeću, te o općenitom položaju Katoličke Crkve u Monarhiji piše Mihovil Dabo u *Biskup Juraj Dobrila na stranicama austrijskog tiska (139-155)*.

Ana Biočić u članku *Politički rad svećenika Josipa Pazmana u sojetlu saborskih govora (157-190)* obrađuje saborske govore Josipa Pazmana u svrhu utvrđivanja njegovih stavova o politici, kulturi, obrazovanju ili gospodarstvu.

Na temelju Dnevnika Andrije Živkovića temeljitije se upoznajemo s društvom i događajima iz života kako Andrije Živkovića tako i Svetozara Ritiga. U Dnevniku nalazimo kako je Ritig kod njega dolazio kako bi mu se u nekim životnim situacijama povjerio, a te nove spoznaje u svome radu *Andrija Živković (1886.-1957.) i Svetozar Ritig (1873.-1961.) – nove spoznaje u sojetlu Živkovićeova dnevnika (191-208)* objavljuje Martina s. Ana Begić.

Autor Mario Kevo u svome radu *Imenovanje stalnog predstavnika Međunarodnog odbora Crvenog križa u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj (1943.) (209-234)* daje cjelovitu sliku kako domaćih tako i međunarodnih događaja koji su utjecali na postizanje dogovora o imenovanju stalnog predstavnika. Prikazani su i neki napori na osiguranju humanitarne pomoći za sve ratne stradalnike bez obzira na njihovu vjersku, nacionalnu i političku i bilo koju drugu pripadnost.

Juraj Lokmer i Fila Bekavac Lokmer donose zbirku stranih rijetkih knjiga 16. stoljeća u knjižnici franjevačkoga samostana u Samoboru, kojoj je 1982. godine pridružena i knjižnica

franjevačkoga samostana u Jastrebarskome. Ovaj rad *Zbirke stranih rijetkih knjiga 16. stoljeća u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda: franjevački samostan u Samoboru* (235-288) donosi katalog te zbirke i komentare uz najzanimljivije naslove.

U rubrici *Prikazi i recenzije* (289-316) 78. broja nalazimo dvanaest prikaza i recenzija stručne povijesne literature, a Marijan Biškup za kraj ovoga broja pripremio je *Primljene publikacije* (317-323).

Dominik Štefulić

***Scrinia Slavonica. Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest*, sv. 17, Slavonski Brod 2017., 513 str.**

U listopadu 2017. godine izišao je 17. svezak časopisa *Scrinia Slavonica* u izdanju Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest, pod uredništvom Stanka Andrića. Kao i dosadašnjih godina, i u ovom broju ovog eminentnog znanstvenog godišnjaka, objavljuju se znanstveni radovi domaćih i inozemnih autora iz različitih vremenskih razdoblja vezanih uz regionalnu povijest Slavonije, Srijema i hrvatskog dijela Baranje.

Prvi veliku cjelinu časopisu čini dvanaest znanstvenih radova kronološki poredanih, a koji u ovom svesku tematiziraju različita pitanja iz razdoblja od 16. st. do suvremenosti, odnosno do devedesetih godina 20. st. Cjelina započinje radom Luke Jakopčića i Mislava Matišića *Kretanje stanovništva jugoistočne Baranje od 16. do početka 20. stoljeća u sojetlu općih povijesnih procesa i povijesnodemografskih izvora* (9-34). U njemu se na temelju arhivskih izvora, kao što su defteri, kraljevinski i urbarijalni popisi, statistički godišnjaci, analizira kretanje stanovništva sa područja hrvatske Baranje od 16. do 20. st. u društvenim kontekstima.

Rad Siniše Đuričića *Nasljeđe grofa Veteranija i vlastelinstvo Darda krajem 17. i početkom 18. stoljeća* (35-52) obrađuje život grofa Friedricha Veteranija, njegovo djelovanje u okviru austrijske vojske, te stanje sa zemljišnim posjedima koje je dobio za zasluge u ratu protiv Osmanlija (obrana Beča, borbe u Ugarskoj, Hrvatskoj, Srbiji, Erdelju). Autor zaključuje da su njegova dobra u Baranji, poput Darde, Čeminca, Karanca i drugih, kao i obiteljsko prezime, naslijedili njegova kći i zet, te negira teze o postojanju bočne grane obitelji, kao i postojanje sina nasljednika.

U radu *Barokni parterni vrt dvorca Eltz u Vukovaru* (53-71) Zlatko Uzelac donosi fotografije izgubljenih izvornih nacrti kompleksa dvorca Eltz iz sredine i s kraja 18., odnosno početka 19. st. Nedjeljivu cjelinu dvorca i vrta, u skladu s onovremenom parkovnom kulturom u Hrvatskoj, autor je analizirao kroz nekoliko dijelova: barokni dvorac iz 1750. godine, reprezentativno sjedište vukovarskog vlastelinstva, fotografija izvornog nacrti kompleksa dvorca iz sredine 18. stoljeća, s uličnim pročeljem dvorca i projektom parternog vrta, barokni parterni vrtovi u Hrvatsko i Slavoniji u 18. stoljeću, projekt baroknog parternog vrta dvorca Eltz iz sredine 18. stoljeća, arhitektonski snimak izvedenog vrta s kraja 18. ili početka 19. stoljeća, te razdvajanje gospodarskog i rezidencijalnog dijela dvorišta dvorca, uklanjanje baroknog vrta i njegova zamjena perivojem poslije početka 19. stoljeća.

Veljko Maksić u radu *Čimbenici pojave i održivosti hajdučije u slavonsko-srijemskom području u XVIII. stoljeću* (73-95) na temelju objavljenih izvora i relevantne literature prikazuje složeni problem pojave hajdučije na području Slavonije i Srijema u 18. st. Autor je napravio okvirnu klasifikaciju uzročnika hajdučije (socioekonomski, vojnopolitički, geografski, te čimbenici